

EGY KERÜLETI KÖNYVTÁR MŰSZAKI RÉSZLEGÉBEN

I.

1961. végén az országos műszaki fejlesztési terv keretében három fővárosi kerületi könyvtárban műszaki részleg alakult. Ezek jelentékeny könyvbeszerzési keretet és egy-egy főhivatású műszaki könyvtárost is kaptak. Az új műszaki részlegek közül kettő — a kispesti és a kőbányai — csak ez év elején kezdte meg működését. Legrégebben, november elején könyvtárunknak, az újpesti 28-as kerületi könyvtárnak a műszaki részlege nyílt meg, úgyhogy ma már majdnem féléves munka tapasztalatairól számolhatunk be.

Az első hónapokban természetesen munkánk legnagyobb részét a szerzeményezés és feldolgozó munka tette ki. Szervezési munkákba csak később foghattunk. E munkák kapcsán gyakran felmerült bennem — a műszaki részleg könyvtárosában — az a kétely, vajon közművelődési könyvtárnak lehet-e szerepe a műszaki fejlesztés, a szakemberképzés területén a maga jórészen elavult műszaki állományával, más igényekhez szokott olvasótáborával? Különösen ha tekintetbe vesszük, hogy itt, Újpesten körül vagyunk véve különböző nagy vállalatok szakosított, jól felszerelt, jól vezetett vállalati könyvtáraival. Mit mond hát szerepünkről a statisztika, és mit mondanak ennek kiegészítői, az elemző személyi lapok? ...

Az önálló műszaki részlegünk létrejötte előtt, 1961. első felélévében az összes könyvforgalomnak 3,7%-a volt a műszaki irodalom. A műszaki részleg megalakulása után viszont öt hónap alatt csaknem megkétszereződött, 1962. márciusára 7%-ra emelkedett.

A műszaki részlegnek 850 olvasója van, a felnőtt kölcsönzők mintegy 20%-a. Elemzőlapot rendszeresen csak 715 olvasóról vezetünk, azokról, akik a szorosan vett 6-os szak olvasói (a mezőgazdasági, orvosi és háztartási könyvek kivételével), a természettudományos ismeretterjesztő művek olvasóiról — idő hiányában — nem.

Az elemzőlapok alapján megállapíthatjuk, hogy a műszaki könyvek olvasóinak kb. 67%-a állandó olvasó, aki folyamatosan vette igénybe a könyvtár szolgáltatásait. Arról is meggyőződhattünk, hogy olvasóink közül sokan elmélyülten olvasnak: gyakori, hogy egy-egy terjedelmesebb műszaki könyv kölcsönzési idejét többször is meghosszabbítják, miközben 6—8 szépirodalmi művet elolvasnak. Ezt természetesen lehetővé is tesszük mindaddig, míg másvalaki nem jelenti

be igényét a könyvre. Az előjegyzéseknek ezen a területen igen nagy a jelentőségük, hiszen a műszaki könyv olvasójának legtöbbször nem mindegy, hogy mikor jut a könyvhöz, melyből tanulni akar. Az elmúlt öt hónap alatt kb. 180 műszaki könyv előjegyzése alapján küldtünk ki értesítést. Az előjegyzési kérelmek közül a magasabbfokú művek iránti igényt gyakran az OMK-ból kölcsönzött könyvekkel elégítettük ki.

Az elemző személyi lapok sok érdekes adatot árulnak el olvasóink foglalkozási szerinti megoszlásáról:

	férfi	nő	összesen	%
<i>munkás</i>	265	14	279	39
<i>ipari tanuló</i>	73	3	76	10,4
<i>technikumi tanuló</i>	89	7	96	13,4
<i>gimnáziumi tanuló</i>	48	8	56	7,8
<i>egyetemi hallgató</i>	17	2	19	2,5
<i>technikus</i>	49	2	51	7,2
<i>mérnök</i>	18	1	19	2,6
<i>pedagógus</i>	11	8	19	2,6
<i>egyéb</i>	35	16	51	7,2
<i>nem maga olvas</i>	1	48	49	7
összesen:	606	109	715	100%

Az utolsó „nem maga olvas” kategóriába azokat a kölcsönzőket soroltam, akik az életkorukból, foglalkozásukból, stb. következtethetően nem a maguk számára kölcsönöznek. Ide kellett sorolni az idősebb, többnyire háztartásbeli nőket, de néhány fiatalabb, kereső foglalkozású is. Például Sz. Lászlóné 1925-ben született, kézműipari vállalati bedolgozónő, aki bizonyára nem maga olvasta el március óta Verő: Általános metallográfia, Szabó: Fémek anyagok vizsgálata, Sárközi: Fémek keménységének vizsgálata és Uray: Villamos gépek üzeme c. könyveket.

Elemzőlapjainkon nemcsak az olvasó életkorát és foglalkozását, hanem munkahelyét is feltüntetjük, és e feljegyzések eloszlatajk azt az aggodalmat, hogy a vállalati könyvtárak közelsége a nagy-

Könyvtári könyvek

bekötése a legjobb kivitelben, a legjobb minőségben, a legrövidebb határidővel

KUN ZOLTÁN

könyvtári könyvek bekötésére speciális könyvkötészetében.

EGER, Alkotmány u. 7. Tel.: 16-30

üzemi munkások számára feleslegessé teszi könyvtárunk műszaki részlegének használatát. 279 munkásolvasonk közül ugyanis kb. 160, tehát több mint 50% nagyüzemi dolgozó, közülük 33-an az Egyesült Izzóban, 8-an a Láng gyárban, 9-en a Chinoinban dolgoznak. Mérnök olvasóink közül pedig 5 az Egyesült Izzó, 2 a Gamma, 2 az Orion, 2 a Beloiannisz dolgozója.

Az elemzőlapok vizsgálata arra is fényt derít, hogy a műszaki könyvek rendszeres olvasói között igen sok az új olvasó, aki kifejezetten a műszaki részleg megalkatásának hírére iratkozott be könyvtárunkba.

II.

A részletes statisztika felvilágosítást ad a könyvforgalom szakok szerinti megoszlásáról és arról is, hogy egy-egy szakon belül melyek a legkeresettebb könyvek, ami mind a szerzeményezés, mind a kiadók számára adandó jelzések szempontjából fontos. A februári és márciusi statisztika szerint a könyvek szakok szerinti forgalma a következő volt:

	február	március
<i>természettudomány</i>	333	517
<i>technika általában</i>	30	44
<i>általános gépészet</i>	47	67
<i>elektr. techn., elektronika</i>	78	127
<i>híradástechnika</i>	268	360
<i>fémmegmunkálás</i>	111	125
<i>építőipar</i>	63	87
<i>közlekedés</i>	127	158
<i>mezőgazdasági gépek</i>	—	1
<i>ipar, kereskedelemiszerv.</i>	6	6
<i>nyomdászat</i>	7	4
<i>kémiai technológia</i>	31	50
<i>élelmiszeripar</i>	—	1
<i>építőanyagipar</i>	4	5
<i>kohászat</i>	5	9
<i>faipar</i>	10	14
<i>ruházati iparok</i>	7	44
<i>fémmechanika</i>	28	32
<i>egyéb (fotó)</i>	107	84
összesen:	1262	1735

E megoszláshoz néhány megjegyzést kell fűznünk. A *híradástechnikai* könyvek feltűnő nagy száma onnan ered, hogy kerületünk egyik legjelentékenyebb iskolájának, a Landler Jenő Gépipari Technikum híradástechnikai tagozatának tanulói és pedagógusai egyaránt olvassák a legnehezebb fajsúlyú híradástechnikai irodalmat is. A rádiótechnikai irodalom népszerűségére pedig az Egyesült Izzó közelléte hat, s ott dolgozó olvasóink memcsak „amatőr”, hanem szintén szakmai érdeklődésből veszik igénybe könyvtárunkat.

A híradástechnikai könyvek közül a magyar nyelvű, tízévesnél nem régebbi könyveket legalább 5—15 olvasó olvasta az elmúlt félév alatt. E nagyon népszerű szakon belül legjobban a tranzisztorok irodalmát keresik.

A *Technika általában* (620-as) szakkól legtöbben Vasziljev: Riport a XXI. századból c. könyvét olvasták. Az *általános gépészet* könyvei között a legnépszerűbbek: Jurek: Belsőgésű motorok, Csordás: Irányítástechnika, Szathmáry: Motorok, Vörös: Gépelemek I—III.

Az *erősáramú elektrotechnika* szakkól a következő könyveket olvasta 5—15 olvasó: Alapi: Villamos forgógépek, Frigyes: Elektrotechnika, Kurepin: Az elektrotechnika alapfogalmai, Abramov: Kis villanymotorok házi készítése, Jeges: Elektrotechnika egyszerű kísérletekkel, Kovács: Villamos gépek tekerése.

A *fémmegmunkálási* könyvek között első helyen áll Szécsi: Gépipari szerszámok készítése c. könyve. Ezt a nagy elmélyülést igénylő, 750 oldalas könyvet 16-an olvasták. Nagyon népszerűek még e szakban a következő művek: Bánhegyi: Vasipari művezetők zsebkönyve, Kristóf: Gázhegesztés, Csillag: Géprajz, Esztergályos szakismeretek, Ferenczy: Géprajz, Ohmacht: Esztergálás, Somogyi: A galvanotechnika és felületnemesítés alapfogalmai. Ezeket is 5—15 olvasó olvasta. A fémmegmunkálás különböző területei iránt megmutató érdeklődés annál örvendetesebb, mert túlnyomórészt a szakmai továbbképzéshez kapcsolódik.

A *közlekedéstechnika* a híradástechnika után a legkeresettebb szak. Ezen a területen azonban sokkal inkább amatőr érdeklődésről, mint tervszerű műszaki továbbképzésről van szó. Legolvasottabb e szakban Kádár: Hajósmesterség c. könyve. Ezt a legkülönbözőbb foglalkozásúak közül 23-an olvasták, de a többiek is — a régi könyvek kivételével — sokan olvasták.

Az *építőipari* vonatkozású könyvek kölcsönzési adatai érdekesen mutatják meg kerületünk lakosságának állandóan fejlődő életszínvonalát, ugyanis az aránylag nagy építészeti könyvforgalom főképpen a családiház-építés irodalmából adódik. Az olvasókkal folytatott beszélgetésekből kitűnik, hogy sokan foglalkoznak saját házáépítési tervekkel. E szak legkeresettebb könyvei: Árkai: Sajátház-építés, Családiház tervgyűjtemény, Preisich: Városi családi ház.

Sajnálatos, hogy a *faipar* irodalmának forgalma nem áll arányban a kerület asztalosüzemeinek számával. Ez érthető is, mert az asztalosipar és ezen belül a műbútorasztaloság a legutóbbi időkig kézműipar volt, az ismeretek mesterről inasra szálltak át, terjesztésükben a szakirodalomnak alig jutott szerep. Az új bútorigipari műszaki eljárások (fa-, fém-, műanyagkombinációk) átalakítják ugyan ennek az iparnak a termelőerőit, e folya-

mat azonban még alig tükröződik a magyar szakirodalomban. Itt a műszaki irodalom kiadóira várnak feladatok. A szak legkeresettebb könyvei Pál: Bútorasztalos, Pomogáts—Szeiffert: Bútormintalapakok. (Ez utóbbi könyv olvasóink véleménye szerint is elég elavult ízlést tükröz, de jobb nincs.)

A *finommechanika* is kerületünk ipari profiljába tartozik. A 22-es iparitanulointézetnek műszeripari és finommechanikai tagozata is van. Tanárok, tanulók egyaránt — de még nem megfelelő számban — látogatják könyvtárunkat. Közöttük sok szervezőmunkára lesz szükség. A *textil- és bőriparban*, sajnos, nem értünk el jó eredményt, és csak lassú javulásra van kilátás. A könnyűipari dolgozók nem képezik magukat úgy, mint a vasipar dolgozói. Ezeken a területeken is üzemi látogatásokkal igyekszünk majd a dolgozók érdeklődését felkelteni a szakirodalom iránt. A körükben végzett propaganda-munkához sikerült megszereznünk a kerületi pártbizottság segítségét.

III.

Végül szeretném felhívni a figyelmet az elemző személyi lapok még egy olvasószolgálati előnyére. Decemberben az egyik olvasónk, *K. I. fegyvermester* a fémek barnításáról kért tőlünk szakirodalmat. Sikerült is találnunk néhányat (egyiket az OMK bocsátotta rendelkezésünkre). Áprilisban másik olvasónk fordult hozzánk ugyanilyen kéréssel. *K. I.* elemzőlapjának segítségével már megfelelő szakkönyveket ajánlhattunk neki.

Talán érdekes arról is beszélni, hogy egy-egy munkásolvastónk milyen komoly munkával képezi magát tovább:

K. FERENC érettségizett szerszámkészítő (szül. 1938-ban), az Újpesti Szerző és Fém-tömegcikk KTSZ dolgozója 1961. nov. 16.—ápr. 10-ig a következő könyveket olvasta:

Fizikai kísérletek gyűjteménye
Szeniczsei: Beszélgetésünk a fogaskerekekről

Novoszelov: Algebra

Ivanov: Gépi gyalulás és vésés

Maszlov: Fémek köszörülése

Ferenczy: Gépraajz

Alekszejev: Forgácsolószerszámok tervezése

Szécsi: Gépipari szerszámok készítése

Anszerov: Fűrőkészülékek

Bardócz: Szerszámacélok...

Goranszkij: Műszaki mechanika

Erdős: Vasipari számítások

Boldizsár: Esztergályosok és marósok kézikönyve

Vörös: Gépelemek I—III.

Hornung: A korszerű marás technológiája.

Ha végiglapozzuk az elemző személyi lapokat, érdekesnél érdekesebb munkásportrék kibontakozását figyelhetjük meg. Hozzá kell tennünk azt is, hogy műszaki olvasóink 54%-a 15—26 éves, tehát fejlődésük lehetőségeit ma, hat hónap után még fel sem mérhetjük. Sok függ a könyvtárosi munkától, de még több a műszaki kiadás színvonalától: sok jól megírt alapfokú szakkönyvre van szükség.

Marton Tiborné

Közszégi könyvtárosok leveleiből

„Az olvasók számának emelésében elért eredmények nagyban köszönhetők a tömegszervezetek vezetőinek. Különösen a Nótanács vezetőinek, akik rendszeres olvasói a könyvtárnak, és több nőolvasót toboroztak.”

(Treiber Ödön, Alsószölnök)

„Gyakran még tíz óraker is világos könyvtárunk ablaka, mert elbeszélgetünk olvasóinkkal. A könyvtárosnak sohasem szabad azt mondania, hogy lejárt a kölcsönzési idő.”

(Dankovics Ferenc, Magyarlak)

„Az ismeretterjesztő előadások előtt kihirdettem, hogy az előadás előtt és után könyvkölcsönzés is lesz. Ezzel kettős célt értem el a téli hónapokban: az előadásokra is többen jöttek, s olvasóim száma is gyarapodott. Elsősorban ennek köszönhető, hogy a tavalyi 22 helyett most 32 parasztolvasóm van.”

(Szakály Ferenc, Magyarszombatfa)

„A parasztolvasók számát úgy sikerült emelnem, hogy az ismeretterjesztő előadásokhoz kiállítás készíttettem. Ilyenkor olyan dolgozókkal is volt alkalmam foglalkozni, akik eddig könyvtári rendezvényre nem jöttek el, s a könyvtárat sem látogatták.”

(Treiber Ödön, Alsószölnök)

(A Szentgotthárdi Járási Könyvtár híradójából)